

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 3 (262) лютий 2013

Засновано в лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)

Постанова президії ВАК України від 14.10.09 №1-05/4

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю
№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 5 від 21 грудня 2012 року)

Виходить двічі на місяць

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

1. Жидких Т. М. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов управління навчальним комплексом «коледж-академія»..... 6
2. Ковалёв В.И. Коммуникативная компетентность личности как сверхзадача современного среднего образования..... 15
3. Просолович С. М. Зміст, характеристика та перспективи розвитку професійної робітничої освіти в умовах ринкової економіки..... 21
4. Ризун Н. О. Инновационная концепция повышения эффективности организации заочно-дистанционного обучения в вузе..... 27
5. Сорокіна Г. О. Аналіз екологічного стану геосайтів Луганської області та їх використання для регіонального туризму..... 35
6. Ткачова Ю. Г. Підліткова вагітність – трагедія сучасності..... 43
7. Усеїнова Л. Ю. Выявление мотивации к обучению взрослого населения Крыма..... 50

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

8. Берестенко О. Г. Культура професійного спілкування як результат вдосконалення індивідуальних творчих здібностей особистості..... 57
9. Виселко А. Д. Типи і види іншомовного занурення, функція і місце попереднього підготовчого занурення..... 65
10. Єфремова О. І. Використання ігрових технологій з метою підвищення мотивації до вивчення іноземної мови..... 75
11. Ігнатович О. Г. Проблема формування компетенцій самостійної діяльності у студентів-філологів..... 80
12. Кожушко С. П. Інтерактивні технології навчання у підготовці майбутніх практичних психологів до професійної взаємодії..... 89
13. Кокнова Т. А. Висновки за результатами експериментального впровадження педагогічних умов формування професійних якостей майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності..... 98
14. Кубанов Р. А. Теоретичні засади організації навчальних тренінгів у процесі професійної підготовки майбутніх маркетологів..... 104
15. Курліщук І. І. Медіаосвіта студентства у сучасних соціально-педагогічних тенденціях і проблемах..... 113
16. Лобода С. М. Організаційно-педагогічні умови використання матеріалів педагогічної публіцистики в процесі підготовки майбутніх редакторів освітніх видань..... 120

УДК 378.011.3:81'25-051

Т. А. Кокнова

ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні професійні якості спеціаліста визначаються як найважливіша цінність фахівця здатного швидко адаптуватися до сучасних умов праці, ефективно виконувати професійні обов'язки та успішно розвиватися як професіонала, саме тому їх формування потребує великої уваги під час навчання у ВНЗ.

Проблема формування професійних якостей у ВНЗ розглядали багато психологів та педагогів: А. Батишев, С. Батишев, В. Бодров, І. Зимня, В. Зінченко та ін. Не можна залишати поза увагою роботи Ю. Баканова, Н. Белкіної, Л. Віссона, Л. Латишева, Г. Мірома, Л. Сухової, Г. Чернова, присвячені особливостям процесу формування професійних якостей у майбутніх перекладачів. Такі вчені, як Д. Кавтарадзе, З. Калмикова, Г. Кітайгородська, Г. Конишева, М. Кларін – присвятили свої праці навчально-ігровій діяльності, як засобу здатному ефективно впливати на процес формування професійних якостей.

Результати впровадження розроблених педагогічних умов формування професійних якостей в майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності дозволяють сформулювати низку важливих науково-методичних висновків, які мають принципове значення для педагогічної практики. Ці висновки стосуються по-перше, науково-методичного обґрунтування педагогічних умов, які дають можливість впливати на процес формування професійних якостей в майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності; по-друге, особливостей впровадження визначених педагогічних умов в навчально-виховний процес під час якого здійснювалося формування професійних якостей перекладача засобами навчально-ігрової діяльності; по-третє, порівняння результатів діагностики рівня сформованості професійних якостей перекладача до початку експериментального дослідження та після впровадження педагогічних умов у процес підготовки майбутніх перекладачів.

Підґрунтям для розробки педагогічних умов стали п'ять концептуальних положень які дають змогу зрозуміти, розтлумачити виділені нами педагогічні умови відповідно до поставлених завдань. Перше концептуальне положення, згідно з яким навчально-ігрова діяльність, спрямована на формування професійних якостей у майбутніх спеціалістів, має безпосередній вплив на розвиток особистості майбутнього спеціаліста. Саме тому під час планування навчально-виховного процесу необхідно враховувати вплив такого зв'язку на формування професійних якостей у

майбутніх перекладачів, що здійснюється засобами навчально-ігрової діяльності. Друге концептуальне положення ґрунтується на уявленні про орієнтацію навчально-виховного процесу на специфіку професійної діяльності перекладача. Третє концептуальне положення, згідно з яким специфіка й складний характер роботи перекладача повинні бути повною мірою відображені в професійній підготовці майбутніх спеціалістів, ураховуючи великий обсяг навчального матеріалу – інформації, що відображає знаннєву основу (теоретичну базу), яка впливатиме на розвиток професійних якостей, та повинна бути розкрита під час виконання навчально-ігрової діяльності. Четверте концептуальне положення, згідно з яким робота перекладача пов'язана з роботою в колективі, що передбачає постійне спілкування та кооперацію учасників, є важливим для опанування професії. У якості п'ятого концептуального положення є ідеї розуміння того, що формування професійних якостей у майбутнього перекладача повинно передбачати таким чином організовану навчально-ігрову діяльність, яка здатна впливати на розвиток зазначених якостей.

Обґрунтовуючи першу умову – організація процесу професійної підготовки на основі визначених етапів, що характеризують навчально-ігрову діяльність – ми визначили етапи, які мають характеризувати навчально-ігрову діяльність. Ми виділили: підготовчий етап, який дає можливість (ознайомити студентів з особливостями професійних якостей перекладача, надає основну інформаційну базу щодо майбутньої професійної діяльності); навчально-розвивальний етап (надає можливість проаналізувати професійні якості перекладача та порівняти їх рівень сформованості в студентів, мобілізуватися до їх формування під час навчання у ВНЗ, а також спроектувати в навчально-виховному процесі середовище для апробації, упорядкування та проектування майбутньої професійної діяльності перекладача, для вдосконалення професійних якостей в студентів); професійно-перетворювальний етап (сприяє перетворенню професійних якостей перекладача на особистісне утворення).

Обґрунтування другої педагогічної умови – включення навчально-ігрової діяльності в педагогічний процес на основі реалізації дидактичних принципів (принцип імітаційного моделювання специфіки професійної діяльності перекладача, принцип інформативності, принцип інтерактивності) – передбачає врахування загальних дидактичних принципів навчально-ігрової діяльності, але враховувати їх особливість для підготовки майбутніх перекладачів. Тому, перший принцип передбачає врахування специфіки професійної діяльності перекладача, під час моделювання ігрових ситуацій. Другий принцип змушує нас задуматись над визначенням інформаційної бази, яка сприятиме ефективнішому формуванню професійних якостей перекладача. *Діяльнісно-професійний блок* уміщує інформацію про культурологічні та лінгвокраїнознавчі особливості під час здійснення перекладу; перекладацькі комп'ютерні програми й технології, які застосовуються під час перекладу; перекладацькі нотації та практика їх використання в наш час; *комунікативно-професійний*

блок уміщує інформацію щодо ролі перекладача як учасника міжкультурного спілкування; культуру поведінки перекладача, етикет ділового спілкування; етична та етнічна толерантність перекладача; *індивідуально-професійний* блок повинен надати інформацію щодо моральних якостей перекладача; рольовий репертуар перекладача; емоційне навантаження перекладача, засоби релаксації; види конфліктів і засоби їх уникнення та подолання, особливість і важливість перекладача як учасника міжкультурного спілкування. Зафіксовані нами інформаційні блоки можуть бути конкретизовані на рівні навчально-виховних планів і програм професійно орієнтованих дисциплін.

Останній принцип пропонує задіювати різні види кооперації учасників навчально-виховного процесу, які відповідають формам професійної взаємодії перекладача в процесі його професійної діяльності (парні, групові й колективні). Взаємодія між учасниками навчально-виховного процесу відповідно до принципу інтерактивності передбачає поєднання різнорідних форм кооперації або взаємодії: парна форма (студент – студент, студент – викладач, студент – гість); групова форма (робота в малих групах різних видів і змінного складу), колективна форма (студент – уся група, викладач/гість – уся група, мала група – уся група).

Третьою педагогічною умовою ми визначаємо використання в навчально-виховному процесі орієнтаційних, варіативних та евристичних видів навчально-ігрової діяльності, зорієнтовані на зростання самостійності студентів під час вирішення професійних завдань. Орієнтаційні ігри сприяють інтеріоризації професійних якостей перекладача на основі присвоєння студентами професійних функцій, соціального досвіду та специфіки перекладацької діяльності за рахунок імітації роботи перекладача. Варіативні ігри сприятимуть екстеріоризації (перетворення професійних якостей перекладача з внутрішнього їх розуміння на основі інтеріоризації до зовнішньої їх реалізації під час виконання професійних ситуацій) за рахунок активної участі та пошукового характеру проведення ігор. Евристичні ігри спрямовані на інтеріоризаційно-екстеріоризаційне перетворення (закріплення професійних якостей перекладача у внутрішній підсвідомості студентів), за рахунок творчого підходу до виконання ігрових ситуацій.

Упровадження педагогічних умов під час експерименту відбувалося комплексно, тоді як опис реалізації в практиці навчання теоретично розроблених нами педагогічних умов ми зробимо виокремлено, розглянувши детально по черзі особливості функціонування в процесі формування професійних якостей майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності кожної з них.

Розпочнімо з розгляду першої педагогічної умови, де перш за все ми зробили попередній аналіз навчального плану, перегляд робочих програм дисциплін, аналіз змісту і характер позанавчальної діяльності студентів під час навчання у ВНЗ та визначили два шляхи впровадження в практику

професійної підготовки першої педагогічної умови – інтенсивний та екстенсивний.

Перший шлях – *інтенсивний* – передбачав удосконалення змісту дисциплін фахового циклу, які традиційно орієнтовані на формування професійних якостей у майбутніх перекладачів, та збагачення їх новим навчальним матеріалом, який підсилює спрямованість на формування професійних якостей у майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності. Навчальна програма із зазначених дисциплін не змінювалася, ваш вплив був спрямований лише на методику подання інформації, а в навчально-виховному процесі активно використовувалась навчально-ігрова діяльність, спрямована на формування професійних якостей у майбутніх перекладачів.

Другий шлях упровадження першої умови – *екстенсивний*, тобто шлях орієнтації виховної та позанавчальної роботи з максимально розширеним спрямуванням на формування професійних якостей у майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності. Другий шлях передбачав залучення до цього процесу змістовного потенціалу незадіяних раніше заходів для формування професійних якостей засобами навчально-ігрової діяльності (кураторські години, роботу культурно-мовних центрів, професійний гурток, тренінги, конкурси, фестивалі, круглі столи, зустрічі з перекладачами та іноземними гостями, фотовиставки, відеопрезентації, брейн-ринги, конференції, семінари).

Розпочинаючи експериментальну перевірку другої педагогічної умови, ми визначили дві лінії її впровадження: перша – співвіднести особливості організації навчально-ігрової діяльності та спрямувати на дидактичні принципи (принцип імітаційного моделювання специфіки перекладацької діяльності (забезпечує орієнтацію на специфіку перекладацької діяльності, де можливо змоделювати рольовий репертуар майбутньої професійної діяльності з урахуванням умов їх виконання та видами здійснюваного перекладу); принцип інформативності (забезпечує навчально-ігрову діяльність теоретичним підґрунтям, яка складається з таких інформаційних блоків: діяльнісно-професійний, комунікативно-професійний та індивідуально-професійний; принцип інтерактивності (сприяє кооперації між учасниками навчально-виховного процесу та забезпечує емоційне піднесення під час проведення навчально-ігрової діяльності). І друга лінія – активізувати можливості професійної підготовки майбутніх перекладачів у педагогічному процесі, тобто мету, зміст, суб'єктів навчально-виховного процесу (викладачів і студентів), форм і методів із спрямуванням на формування професійних якостей перекладача засобами навчально-ігрової діяльності за визначеними дидактичними принципами.

На етапі впровадження третьої педагогічної умови виділені види навчально-ігрової діяльності можливо використовувати фрагментарно (через використання ігрової форми навчання в структурі традиційних аудиторних занять різних дисциплін), а також повноцінний варіант (через

проведення цілісної програми за будь-якою професійно орієнтованою дисципліною з використанням навчально-ігрової діяльності). З цією метою була розроблена програма спецкурсу „Професійні якості перекладача”, який був спрямований на формування професійних якостей у майбутніх перекладачів із максимальним використанням навчально-ігрової діяльності.

Після проведення експериментального дослідження перейдемо до аналізу, порівняння та зіставлення даних, отриманих у ході діагностики рівня сформованості професійних якостей у майбутніх перекладачів до та після організації експериментального навчання, та зробимо висновки про наявність в експериментальних групах позитивної динаміки за всіма показниками визначених нами критеріїв для оцінки. Сформовані професійно важливі якості в майбутніх перекладачів – студентів експериментальних груп – дозволили піднятися на більш високий рівень. Рівень сформованості професійних якостей перекладача більше, ніж у половини студентів, було оцінено як стабільний достатній, та майже половина студентів досягли високого рівня сформованості професійних якостей перекладача. Отже, рівень сформованості професійних якостей перекладача більший, ніж у половини студентів (58,45%), було оцінено як достатній, та третина (31,22 %) досягла високого рівня.

Результати дослідно-експериментальної роботи спрямованої на формування професійних якостей майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності вказує на підвищення рівня сформованості в студентів професійних якостей перекладача. Ефективність досягається через використання визначених трьох педагогічних умов. У перспективі розглянуті положення дають можливість звернути увагу на вивчення можливостей післядипломної та дистанційної освіти, щодо формування професійних якостей у майбутніх перекладачів; удосконалення механізмів формування професійних якостей магістрантів; розробка програм з формування професійних якостей перекладача у процесі самостійної роботи.

Список використаної літератури

1. Батышев А. В. Диагностика профессионально важных качеств / А. В. Батышев, И. Ю. Алексеева, Е. В. Майорова. – СПб. : Питер, 2007. – 192 с.
2. Батышев С. Я. Профессиональная педагогика / С. Я. Батышев. – М. : Профессиональное образование, 1997. – 512 с.
3. Бодров В. О. Психология профпригодности : учеб. пособие для вузов / В. А. Бодров. – М. : ПЕР СЭ, 2006. – 511 с.
4. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – Р.-н/Д. : Феникс, 1997. – 480 с.
5. Зинченко В. П. Психологические основы педагогики : (психолого-педагогические основы построения системы развивающего обучения Д. Б. Эльконина-В.В. Давыдова) : учеб. пособие для студ. вузов / В. П. Зинченко. – М. : Гардарики, 2002. – 431 с.

Кокнова Т. А. Висновки за результатами експериментального впровадження педагогічних умов формування професійних якостей майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності

Автор публікації подає результати формувального експерименту та висновки впровадження педагогічних умов формування професійних якостей перекладача засобами навчально-ігрової діяльності. У статті обґрунтовано педагогічні умови, розкрито особливості їх впровадження в навчально-виховний процес та висвітлено математико-статистичні дані, які підтверджують ефективність та результативність впровадження в навчально-виховний процес виділених нами педагогічних умов.

Ключові слова: професійні якості перекладача, навчально-ігрова діяльність, педагогічні умови.

Кокнова Т.А. Выводы по результатам экспериментального внедрения педагогических условий формирования профессиональных качеств будущих переводчиков средствами учебно-игровой деятельности

Автором публикации подаются результаты формирующего эксперимента и выводы внедрения педагогических условий ориентированных на формирования профессиональных качеств переводчика средствами учебно-игровой деятельности. Обосновываются педагогические условия, раскрываются особенности их внедрения в учебно-воспитательный процесс и освещаются математико-статистические данные, которые подтверждают эффективность внедрения выделенных нами педагогических условий.

Ключевые слова: профессиональные качества переводчика, учебно-игровая деятельность, педагогические условия.

Koknova T.A. Conclusions on results of experimental introduction of pedagogical terms of forming the professional qualities of future translators by facilities of educational-playing activity

The author of publication gives the results of the forming experiment and conclusions of introduction the pedagogical terms of forming the professional qualities of translators by facilities of educational-playing activity. Pedagogical terms are grounded; the features of their introduction are opened up in an educational-educator process. Mathematical and statistical data are illuminated, as the confirm of effectiveness of introduction into the educational process of teaching translators the pedagogical terms which were distinguished by us.

Key words: the professional qualities of translators, educational-playing activity, pedagogical terms.

Стаття надійшла до редакції 28.11.2012 р.

Прийнято до друку 21.12.2012 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Савченко С. В.